

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กฤษณ์ ทองเลิศ. สื่อมวลชน การเมืองและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2539.

กิตติยาวิดี นิลวรรณ. "การวิเคราะห์เนื้อหาของข่าวสารในหนังสือพิมพ์ช่วงวิกฤติการณ์การเมืองของไทยเดือนพฤษภาคม 2535". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

กรุงเทพธุรกิจ. 7 พฤษภาคม 2535.

เกลี่ยม เศวตะกุล. ความจริงของนายก"ชวน"นายกรัฐมนตรีคนที่ 20 ของเมืองไทย. กรุงเทพฯ: หนังสือสายน้ำ, 2535.

เกษม ศิริสัมพันธ์. รายงานการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวันในกรุงเทพฯ 14 ฉบับ. แผนกวารสารศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2507.

โกวิท สัตถลายัน. คอลัมน์นิสต์หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. สัมภาษณ์ , 28 สิงหาคม 2540.

จิตวา กลิ่นสุนทร. รัฐบุรุษชื่อเปรม. กรุงเทพฯ : มูลนิธิรัฐบุรุษพลเอกเปรม ตินสุลานนท์, 2538.

ชัยวัฒน์ ชื่นโกสุม. "การสร้างและรักษาฐานคะแนนเสียงของพรรคพลังธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

ชัยศิริ สมุทวณิช. การประเมินภาพพจน์ของหน่วยงาน, การจัดการปัญหาภาพพจน์เชิงลบ. พรทิพย์ วรกิจโกคาทร(บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

ดร.ณิ หิรัญรักษ์. การเมืองหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

ดร.ณิ หิรัญรักษ์. บทบาทของนักการเมืองกับสื่อมวลชน. วารสารนิเทศศาสตร์ ปีที่ 8 (ฉบับภาคการศึกษาต้น 2530), 2530.

นาทฤดี จุลประยูร. "เปรียบเทียบภาพลักษณ์ของนายกรัฐมนตรีไทยในหน้าหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ในช่วงปี 2531-2535". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

นิตยสารข่าว "อาทิตย์". ฉบับที่ 993 ประจำวันที่ 21-29 มิถุนายน 2539.

เนชั่นสุดสัปดาห์. ปีที่ 4 ฉบับที่ 198 ประจำวันที่ 22-28 มีนาคม 2539.

บุญเลิศ ช่างใหญ่. ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์มติชน. สัมภาษณ์, 20 สิงหาคม 2540.

- บุญเลิศ ศุภดิลก. สื่อมวลชน:พลังแฝงในการพัฒนาการเมืองที่ถูกกลืน.วารสารธรรมศาสตร์ 8,2 (ตุลาคม-ธันวาคม 2521),2521.
- เบญจวรรณ นรสิงห์. "การนำเสนอและการคัดเลือกภาพข่าวในหนังสือพิมพ์รายวัน".วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2539.
- ประกาศ วัชรารภรณ์. ทำเนียบคนหนังสือพิมพ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ดอกหญ้า,2533.
- ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. บันทึกคนนอกสภา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โอเอสพรีนติ้งเฮ้าส์,2539.
- ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์. ผู้ช่วยบรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์มติชน.สัมภาษณ์ ,14 สิงหาคม 2540.
- ปราโมทย์ ฝ่ายอุประ. หัวหน้าข่าวการเมืองหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ.สัมภาษณ์ , 19 สิงหาคม 2540.
- พัชนี เขยจรรยา ,เมตตา กฤตวิทย์ ,กิตนันทน์ อนวัชศิริวงศ์ และคณะ. ภาพพจน์ของนักการเมืองสตรี : ศึกษาเปรียบเทียบจากการรับรู้ของตนเอง ของประชาชน และการนำเสนอในหน้าหนังสือพิมพ์.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ม.ป.พ. ,2533.
- เพ็ญแข เอี่ยมนิรรัตน์. "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการคัดเลือกข่าวต่างประเทศเพื่อลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ภาษาไทยรายวัน 4 ฉบับ".วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2537.
- มณฑนา ทวียนต์เนรมิตร. "ภาพลักษณ์ของโฆษกสตรีในหน่วยงานราชการที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์".วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2538.
- มาลี บุญศิริพันธ์. หลักการทำหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ประกายพรึก,2531.
- ระวีวรรณ ประกอบผล. เอกสารการสอนชุดวิชา พฤติกรรมศาสตร์การสื่อสาร หน่วยที่ 14. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,2528.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธ์. เศรษฐกิจการเมืองยุครัฐบาลชวน หลีกภัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ผู้จัดการ, 2538.
- ลิขิต ธีรเวคิน. การพัฒนาการเมืองไทย. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์แพรวพิทยา.2519.
- วิรัชต์ แสงดาวฉาย. "ภาพพจน์ของพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ในหนังสือพิมพ์ไทย".วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- วิไล ฉัตรกุล ณ อยุธยา. "หนังสือพิมพ์ไทยกับหน้าที่ในการกำหนดวาระข่าวสาร".วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- ศุภกิจ จงศักดิ์สวัสดิ์. "หนังสือพิมพ์กับการเสนอข่าวสารการเลือกตั้งทั่วไป 13 กันยายน2535". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

- สมเกียรติ รุ่งเรืองวิริยะ. "เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ไทยในทัศนะของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช".
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- สมบัติ จันทรวงศ์. วิวัฒนาการและแนวโน้มของพรรคการเมืองใหม่ : ศึกษาเฉพาะกรณีพรรค
 พลังธรรม. กรุงเทพฯ : มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา, 2530.
- สรรคร์วิ คชาชีวะ. การวิเคราะห์เนื้อหาของข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.
- สวณิต ยมาภัย และระวีวรรณ ประกอบผล. แบบจำลองการสื่อสาร สำหรับการศึกษาการสื่อสาร
 มวลชน. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- สาทิศ เขียวชะอุ่ม. "ภาพลักษณ์องค์กรจากเนื้อหาหนังสือพิมพ์ : กรณีโทรศัพท์ 3 ล้านเลข
 หมาย ". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย. บันทึกเหยี่ยวข่าว ณ สมรภูมิตนราชดำเนิน พฤษภาคม
 2535. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ดอกเบี๋ย, 2535.
- สยามโพสต์. 3 มิถุนายน 2539.
- สุกรี แมนชัยนิมิต. การรายงานข่าวแบบอธิบายความ ศึกษาเฉพาะกรณีข่าวการร่างรัฐธรรมนูญ.
 สารนิพนธ์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.
- เสรี วงษ์มณฑา. ภาพพจน์นั้นสำคัญไฉน ใน พรทิพย์ วรกิจโกศาทร(บรรณาธิการ), การจัดการ
 ปัญหาภาพพจน์เชิงลบ. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรม
 ศาสตร์, 2527 (อัดสำเนา).
- เสรี วงษ์มณฑา. เอกสารการสอนชุดวิชา หลักและทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 12. กรุงเทพฯ:
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2531.
- ห้องสมุดรัฐสภา ศูนย์บริการเอกสารและค้นคว้า สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. การหาเสียงเลือก
 ตั้งของพรรคการเมือง 22 มีนาคม 2535. 2535.
- อรนุช เลิศจรรยาภักษ์. การวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหาของข่าวของสถานีวิทยุสามสถานีใน
 ประเทศไทย (เดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2520). วารสารศาสตร์ 1-2 มีนาคม
 2525. 2525.
- อัฐพร แจ้งใจ. "การวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลข่าวสารด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใน
 หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยประเภทประชาชนนิยมและประเภทคุณภาพระหว่างเดือน
 กรกฎาคม 2534 ถึงเดือนมิถุนายน 2535". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.

อุทุมพร จามรมาน.การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์พันธ์พิบูลย์, 2531.

ภาษาอังกฤษ

Bernard Berelson.Content Analysis in Communication Research. New York : Hafner Press,1952.

Bruce H.Westley and Malcom S.MacLean."A Conceptual Model for communication Research",Journalism Quarterly.(1957).

Claude Robinson.,Dr. and Walter Barlow.,Dr.Public Relations Journal ,September,1959.

Colin-Seymour-Ure.The Press and the public. London : Methuen & Co.Ltd.,1968.

Daniel J. Boorstin.The Image New York : Atheneunn,1973.

David H. Weaver.Media Agenda-Setting in a Presidential Election : Issues,Image and Interest.1982.

Denis McQuail and Sven Windahl.Communication Models : for the study of mass communication. London : Longman,1981.

Duane Bradley.The Newspaper : Its place in democracy. New York : Pyramid Communication Inc.,1971.

Frank Jefkins.Planned Press and Public Relations.London : International Textbook Company ,1977.

Frank W.Rucher.Newspaper Organization and Management. Iowa : Iowa State University Press,1968.

Frank W.Rucker and Herbert Lee Williams.Newspaper organization and management. Ames Ia : Iowa State University Press,1974.

Fred N.Kerlinger.Foundation of Behavioral Research. (Second edition).New York : Holt,Rinehart and Winston Inc.,1972.

Hans G.Furth.Piaget and Knowledge. Englewood Cliffs,N.J. : Prentice Hall,1969.

Kenneth E.Boulding.The Image : Knowledge in Life and Society. Michican : The University of Michican,1969.

Klaus Krippendorff.Content Analysis : An introduction to it methodology. Beverly Hill : SAGE Publications,1980.

- Kurt Lewin."Channels of Group Life".Human Relation J. (March 1947),1947.
- Irving L.Janis.The Problem of Validity Content Analysis in The Language of Politics : Studies on Quantitative Semantics. New York : George Stewaed,1949.
- Maxwell E.McCombs and Donald L. Shaw. "The Agenda-Setting Function of Mass Media ".Pubic Opinion Quarterly.1972.
- Patricia M.Anderson and Leonard G.Rubin.Marketing Communications. New Jersey : Prentice-Hall,1986.
- Peter M.Sandman et.al. Media : an introductory analysis of American Mass Communications. Englewood Cliffs : New Jersey Preutice-Hall Inc.,1972.
- Richard W.Budd,Robert K.Thorp and Lewis Donohew.Content Analysis of communication. New York : The Macmillan Company,1967.
- Roger D.Wimmer and Joseph R.Dominick.Mass Media Research : An introduction , (Second edition). Belmont California : Wadsworth Publishing Company,1987.

ภาคผนวก

พล.ต.จำลอง ศรีเมือง : ประวัติชีวิตและประสบการณ์

ชีวประวัติของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง เจ้าของฉายา“กระบี่มือเดียว”และเจ้าของสมญานาม “มหาจำลอง” สรุปใจความจากหนังสือ “ชีวิตจำลอง” โดย พล.ต.จำลอง ศรีเมือง, “พล.ต.จำลอง ที่ผมรู้จัก”โดย ธงชัย สันติวงษ์¹ และจากบทวิเคราะห์ในนิตยสารต่างๆ ได้ใจความว่า พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เกิดเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2478 เวลา 11.30 นาฬิกา ตรงกับวันศุกร์ ขึ้น 5 ค่ำ เดือน 8 ปีกุน จศ.1497 ที่สำเหร่ ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันอายุ 61 ปี พื้นเพครอบครัวเป็นลูกพ่อค้า-แม่ค้า บิดาชื่อ ฮะเสียว แซ่โล้ว ชื่อเป็นไทยว่า สมนึก ชุนรัตน์ เกิดที่เมืองจีน หอบเสื้อผ้าหมอนใบมาเสียดังในเมืองไทย มีอาชีพเป็นพ่อค้าขายปลาสดอยู่ที่เจริญพาศน์ ฝั่งธนบุรี ส่วนมารดา ชื่อ บุญเรือน เป็นลูกคนจีนเช่นกัน แต่พูดไทยได้ชัด แต่งตัวและมีความเป็นอยู่แบบไทย ๆ กินหมากตั้งแต่เด็กๆ บิดาของพล.ต.จำลอง เสียชีวิตตั้งแต่ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เพิ่งเริ่มหัดคลาน ยังจำความอะไรไม่ได้ ดังนั้นพล.ต.จำลอง จึงอาศัยอยู่กับมารดา หลังจากที่บิดาเสียชีวิต มารดาได้แต่งงานใหม่กับคุณโชดน์ ศรีเมือง เป็นคนดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ทำงานเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ คือ การรถไฟ

พล.ต.จำลอง มีพี่น้องทั้งหมด 4 คน มีพี่ชาย 1 คน บิดาพาไปอยู่กับคุณย่าที่เมืองจีนตั้งแต่ 4 ขวบ และเสียชีวิตที่นั่นเพราะเกิดสงครามในเมืองจีน และมีน้องสาวอีก 2 คน ที่เป็นผู้ใช้นามสกุล “ศรีเมือง” เช่นเดียวกับพล.ต.จำลอง เนื่องจากเป็นบุตรที่เกิดกับบิดาบุญธรรม หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ น้องสาวต่างบิดานั้นเอง

ความที่พล.ต.จำลอง อาศัยอยู่กับมารดาที่มีความเป็นไทยอย่างเข้าสายเลือด ทำให้พล.ต.จำลองมีความเป็นไทยตามมารดาไปด้วย ภาษาจีนที่ถือว่าเป็นภาษากำเนิดของพล.ต.จำลอง (เพราะทั้งบิดาและมารดามีเชื้อสายจีน) นั้น กลับกลายเป็นภาษาที่พล.ต.จำลอง ฟังไม่รู้เรื่องเลย (ผู้ที่มีเชื้อจีน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เป็นลูกจีนแต่ฟังภาษาจีนไม่ออก ภาษาจีนเรียกพวกนี้ว่าเป็นพวก “ฮวงเกี้ย”)

¹ ธงชัย สันติวงษ์ มีศักดิ์เป็นหลานของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง เนื่องด้วย “คุณยายสี” (เป็นคุณยายบุญธรรม เนื่องจากเป็นแม่บุญธรรมของคุณแม่คุณธงชัย) ของคุณธงชัยเป็นน้องสาวแท้ ๆ ของบิดาของ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง

ธงชัย สันติวงษ์ ได้เขียนสนับสนุนคำกล่าวข้างต้นโดยนำเรื่องเล่าจากคุณยายสี (คุณอาของพล.ต.จำลอง) ซึ่งถือเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลองโดยตรงว่า

เป็นครั้งแรกที่พลตรีจำลองก็คงงงอยู่เหมือนกันว่ายังมีอาหญิงอยู่อีกหนึ่งคน ที่เป็นอุปสรรคคือ พลตรีจำลอง หลานชายฟังภาษาจีนไม่รู้เรื่องเลยในขณะที่คุณยายสีพูดภาษาจีนได้ดีกว่าภาษาไทย...

ถึงแม้พล.ต.จำลอง จะเป็นคนจีนประเภท “ฮวงเกีย” แต่เชื้อสายจีนที่มีมาแต่กำเนิดก็ได้เลือนหายไปจากสายเลือดของชายชื่อ จำลอง เมื่อเขามีฐานะ มีโอกาสที่จะไปเยี่ยมถิ่นเกิดของบิดา มารดา ท่านก็ไม่วายที่จะรีบฉกฉวยโอกาสกลับไปเยี่ยมเยียนบ้านเมืองถิ่นกำเนิดของบิดา และญาติ ๆ ดังจะเห็นได้จากข้อเขียนของคุณธงชัย ที่เขียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยได้ยืม ได้รับฟังจากคำบอกเล่าของญาติ ๆ และดูจากวิดีโอที่บันทึกมาและภาพถ่ายของพล.ต.จำลอง ในการไปเมืองจีน ว่าดังนี้

...กระทั่งวันหนึ่ง พี่ชายของผมบอกผมว่า ทางกลุ่มผู้นำชาวจีนจะนำ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ไปเยี่ยมเยียนเมืองจีน และในเวลาเดียวกัน นำจำลองก็จะถือโอกาสไปเยี่ยมเยียนบ้านเกิดของคุณพ่อ คุณจำลอง...ที่เสียชีวิตไปนานแล้ว...โอกาสการไปเมืองจีนในครั้งนี้ จึงเป็นโอกาสเหมาะที่พลตรี จำลอง จะได้ไปกราบไหว้บรรพบุรุษของตนด้วย ...

เรื่องราวที่พล.ต.จำลอง ศรีเมืองเป็นชาวจีนไม่มีใครล่วงรู้มาก่อนเลย กระทั่งเมื่อพล.ต.จำลองลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ ไม่ว่าจะไปฟังการปราศรัยครั้งไหน ๆ ก็ตาม ก็จะได้ยินอยู่เสมอเกี่ยวกับชาติกำเนิดของพล.ต.จำลอง เมื่อคู่แข่งต่างหิบบกเอาประเด็นนี้มาโจมตีพล.ต.จำลอง และยังมีหนังสือพิมพ์ นิตยสารชาวต่างก็นำประเด็นนี้มาผนวกในการวิพากษ์วิจารณ์ และวิเคราะห์เกี่ยวกับตัวพล.ต.จำลองต่าง ๆ นานา อาทิเช่น นิตยสารชาวพิเศษ “อาทิตย์” ปีที่ 12(4) ฉบับที่ 655 ประจำวันที่ 1-7 มกราคม 2533 ในคอลัมน์ “รายงาน” หน้า 30 ได้นำประเด็นเกี่ยวกับชาติกำเนิดของพล.ต.จำลอง มาผนวกไว้ในการวิเคราะห์ด้วย ดังนี้

...ถนนทุกสายของการโจมตีมุ่งสู่พล.ต.จำลอง แม้ใน 2 วันสุดท้ายก่อนการเลือกตั้ง พ.ต.ต.อนันต์ เสนาจันทร์ ผู้สมัครหมายเลข 16 ก็เข้าแจ้งความเพื่อดำเนินคดีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ สน.สำราญราษฎร์ ว่าพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ผู้สมัครหมายเลข 5 มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาฐานแจ้งความเท็จต่อทางราชการ ปกปิดชาติกำเนิดของตน ซึ่งเป็นลูกจีน ทำให้ทางราชการหลงเชื่อรับเข้าเรียนในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จนรับราชการได้ยศถึงพล.ต.ในกองทัพบก ซึ่งผู้สังเกตการณ์ในหน่วยงานข่าวกรองของชาติคนหนึ่ง ซึ่งยืนยันใน

จุดยืนที่เป็นกลางของตนเองกล่าวว่า เป็นความตั้งใจที่จะทำลายความเชื่อถือของประชาชนอย่างแท้จริง “เพราะตำรวจเก่าอย่างคุณอนันต์ จะไม่ทราบเขี้ยวหรือว่าคตอย่างนี้ มีอายุความเพียงแค่ 3 เดือนเท่านั้น”...

อายุได้ 7 ปีครบกำหนดที่จะต้องเข้าโรงเรียน มารดาได้ไปฝากเข้าโรงเรียนกับครูพระที่โรงเรียนวัดสำเหร่ หลังจบการศึกษาระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนวัดสำเหร่ พล.ต.จำลอง ก็สมัครสอบคัดเลือกต่อมัธยมศึกษาที่โรงเรียนบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

พล.ต.จำลอง เรียนหนังสือเก่งตั้งแต่เด็กและการที่เขามีพื้นฐานการศึกษาในวัยเด็กจากโรงเรียนวัดและโรงเรียนเทศบาล ทำให้ในการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ในฐานะผู้ว่าฯ พล.ต.จำลอง จะให้ความสนใจโรงเรียนในสังกัดกทม. ดังข้อเขียนของท่านเองในหนังสือว่า

ผมสอบเข้าเรียนต่อชั้นมัธยมที่บ้านสมเด็จ...และสอบเข้าได้ที่ 1 ...ผมโชคดีสอบเข้าบ้านสมเด็จได้เพราะมีครูดี ท่านสอนเก่งมาก และเข้มงวดในเรื่องระเบียบวินัยมาตั้งแต่อยู่โรงเรียนวัด เมื่อมาเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผมจึงให้ความสนใจโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด กทม. 427 โรงเรียน ...ไปที่ไหนผมพูดได้เต็มปากว่า ผมเป็นศิษย์เก่าโรงเรียน กทม....ผมไม่อายุที่เป็นเด็กโรงเรียนเทศบาล โรงเรียนวัด...

ความรู้สึกที่ตนเองสอบเข้าได้ที่ 1 และเรียนหนังสือสอบได้ที่ 1 ตลอด 6 ปีที่เรียนในชั้นมัธยมศึกษา ทำให้พล.ต.จำลองมักจะนำความรู้สึกตรงนี้ไปถ่ายทอดให้นักเรียนที่ฟัง พล.ต.จำลอง พูดในโอกาสที่ทางโรงเรียนเชิญพล.ต.จำลองไปบรรยายอยู่เสมอว่า

ขณะนี้บางครั้งเวลาผมได้รับเชิญให้ไปพูดกับนักเรียน ผมมักจะเสนอรางวัลที่น่าสนใจ

“หนู ๆ ครับ วันนี้ลุงพกรางวัลมาเยอะ แจกไม่อั้น หนูที่เรียนเก่งรับรางวัลจากลุงได้ทุกคน” เด็กเก่งๆ ฟังกันหูผึ่ง

“ ฟังให้ดีนะครับ ใครเรียนเก่งกว่าลุงออกมารับรางวัลทันที ลุงเรียนชั้นมัธยมสอบได้ที่ 1 ทุกปี”

หลังจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แล้วพล.ต.จำลอง เข้าสมัครต่อโรงเรียนเตรียมนายร้อย ซึ่งตรงนี้ถือได้ว่าเป็นจุดหันเหชีวิต เป็นจุดแห่งความผันแปรในชีวิต เพราะถ้า พล.ต.จำลอง ไม่เลือกเรียนนายร้อย แต่ไปเลือกเรียนแพทย์ หรือวิศวะไม่แน่ใจเหมือนกันว่า วัน

นี่ชื่อพล.ต.จำลอง จะเป็นที่รู้จักหรือไม่ จากข้อเขียนของธงชัย สันติวงษ์กล่าวในทำนองเดียวกันนี้ว่า

ท่านบอกกับผมว่า “ธงชัย เสียายนะที่พวกเราจน ถ้ามีเงิน หรือ ฐานะดีพวกเรารับรองเรียน “หมอ” ได้สำเร็จแน่ๆ ...ตอนที่พลตรีจำลอง จบมัธยมต้นสมัยนั้น...การคิดจะเรียนสูง เรียนแพ่ง จึงเป็นความฝันที่ไม่ค่อยมีสิทธิ์จะคิดนัก พลตรีจำลอง จึงตัดสินใจเรียนทหาร เพราะมีเงินเดือนเรียนด้วย และใช้จ่ายไม่มากเท่ากับไปเรียนสายอาชีพในมหาวิทยาลัย

พล.ต.จำลอง ให้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกเรียนนายร้อยว่า

เข้าเตรียมนายร้อยไม่ต้องใช้จ่ายอะไร พอขึ้นเป็นนักเรียนนายร้อยแล้วอะไร หลวงแจกทั้งนั้น กินข้าวฟรี ได้เครื่องแบบฟรี หนังสือไม่ต้องซื้อ โรงเรียนมีให้ยืม ที่สำคัญคือจบแล้วไม่ต้องหางานทำ ได้เงินเดือนทันที เหมาะอย่างยิ่งกับคนจนๆ

ช่วงที่เรียนอยู่ที่เตรียมนายร้อย พล.ต.จำลอง ได้เขียนถึงภาพอีกมุมหนึ่งในห้วงของการศึกษาว่า

เข้าไปได้ไม่เท่าไรก็มีการสอบ ผมสอบได้ที่ 1 ...ผมอยู่ชั้น 1 ตอน 4 ได้เป็นหัวหน้าตอน กินเงินเดือนเดือนละ 105 บาท ... พอขึ้นเตรียมปีที่ 2 ผมอยู่ชั้น 2 ตอน 3 ก็สอบได้ที่ 1 อีก ได้เงินเดือนเดือนละ 105 บาท ...ทั้งชั้นมีสมพงษ์กับผมเท่านั้นที่ได้เป็นหัวหน้าตอนติดต่อกันทั้งสองปี...

ขณะเป็นนักเรียนนายร้อย ได้กลับบ้านไม่บ่อยนัก กลับบ้านที่ไรก็หอบหนังสือไปดูที่บ้าน เพราะผมต้องเป็นคนเรียนเก่งตลอด เวลาสอบถ้าปลั่งพลาดก็ต้องไม่เกินที่ 3 คะแนนความประพฤติต้องเต็ม 100 ทุกปี เรื่องมุดรั่วหนีโรงเรียนที่เพื่อนๆ ชอบกันมาก ถือว่าตื่นแต่ตื่นนั้น ผมไม่เคย...

นอกจากนั้นพล.ต.จำลองยังได้เล่าถึงชีวิตความเป็นอยู่ในสภาพนักเรียนนายร้อยต่อว่า

ทุกปีจะมีการคัดเลือกนักเรียนชั้นปีที่ 5 ให้ดำรงตำแหน่งสูงสุดของโรงเรียนคือหัวหน้านักเรียนนายร้อย มีหน้าที่ปกครองดูแลนักเรียนนายร้อยทั้งหมด มีอำนาจที่จะตัดคะแนนความประพฤตินักเรียนนายร้อยได้ด้วย เป็นหัวหน้านักเรียนนายร้อย แต่งตัวโก้ ติดเครื่องหมายตราแผ่นดินบนบ่า เวลาเดินสวนกัน นักเรียนนายร้อยชั้นผู้น้อยจะต้องหยุดทำความเคารพ ได้เงินเดือนเดือนละ 240 บาท ซึ่งสมัยนั้นก็เงินไม่น้อยนัก พอใช้จ่ายอย่างสบาย คัดเลือกจากคะแนนของนายทหารผู้บังคับบัญชา อาจารย์ และนักเรียนนายร้อยด้วยกันเองทั้งโรงเรียน

ผมได้เป็นหัวหน้านักเรียนนายร้อยเมื่อปี 2502 คาคณะปีเดินหน้าแถวนำนักเรียนจากโรงเรียนนายร้อย...

และอีกช่วงที่เป็นเหตุการณ์ที่พล.ต.จำลองมิเคยลืมเลือน เพราะถือได้ว่าเป็นเหตุการณ์ที่ไม่น่าเกิดขึ้นในชีวิตการศึกษาสำหรับคนอย่างเขาก็คือ เหตุการณ์ที่ทำให้เขาต้องหลุดจากการดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้านักเรียน โดยเขียนเล่าแบบยอมจำนนในความผิดว่า

เราจัดฉายหนังรอบพิเศษที่ศาลาเฉลิมไทย เรื่อง “สลีบปีงิวดี” ฉายเสร็จแล้วไม่บิวดีสมชื่อ ...ถัดจากนั้น ก็มีคำสั่งปลดผมและกรรมการทุกคน ออกจากตำแหน่งนักเรียนผู้บังคับบัญชา มาเป็นนักเรียนลูกแถว ...เราขัดคำสั่งจริงๆ เพราะจอมพลสฤษดิ์ ท่านเคยสั่งห้ามนักเรียนนายร้อย จัดฉายหนังรอบพิเศษ เพราะจัดที่ไรต้องไปรบกวนเชิญนายทหารผู้ใหญ่ทุกที่

...

แต่ก็นับว่ามีโชคช่วยอยู่มากที่ไม่ต้องโดนข้อหาร้ายแรง คือ ออกจากการเป็นนักเรียนนายร้อย เนื่องจากนายทหารปกครองและอาจารย์ช่วยไว้ จึงถูกลงโทษรับกระบี่หลัง 3 เดือน โดยพล.ต.จำลอง ได้กล่าวว่า

“ที่จริงแล้วผมไม่ใช่รุ่น 7 แต่เป็น 7/2”

ประเด็นเกี่ยวกับการเป็นจปร.รุ่น 7 ของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองนั้นก็มีหลาย ๆ นานาที่คนๆ ที่พูดถึง วิเคราะห์ถึงประเด็นนี้กัน เพราะจปร.รุ่น 7 นี้หลายคนเป็นหัวแถวยังเติร์กที่กระทำรัฐประหารในสมัยพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี และมีพล.ต.จำลอง ศรีเมือง เป็นเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ดังบทวิเคราะห์ในนิตยสารข่าวพิเศษ “อาทิตย์” ปีที่ 12 (4) ฉบับที่ 670 ประจำวันที่ 16-22 เมษายน 2533 หัวเรื่อง “ทางเลือกของพลตรีจำลอง ศรีเมือง คนดี...ที่มาจากการเลือกตั้ง” หน้า 24 ใจความดังนี้

...ที่เรียกกันว่า “จปร. 7” นั้น โดยข้อเท็จจริงแล้ว หมายถึงผู้ที่เข้าเรียนเป็นนักเรียนเตรียมนายร้อย (นตน.) รุ่น 14 ปี 2496 ซึ่งมีจำนวน 189 นาย ก่อนที่จะแยกสายไปทางทหารบกและทหารอากาศ... ในขณะที่ “นตน.14/จปร.7” มีความหมายแค่ “รุ่น” แต่คำว่า “ยังเติร์ก” มีความหมายกว้างไกลไปถึงนายทหาร-ตำรวจรุ่นอื่นๆ อีกบางบางส่วนที่มารวมตัวกันกับจปร.7 นับแต่ปี 2520 โดยเฉพาะจากจปร.8,9 และ 13 ซึ่งปัจจุบันเป็นรุ่นที่คุ่มกำลังในกองทัพ

การรวมตัวดังกล่าวมีมาตั้งแต่ปี 2520 จนกระทั่งวันที่ 1-3 เม.ย. 24 หรือ 9 ปีมาแล้ว กลุ่มยังเติร์กภายใต้การนำของพันเอกมณูญ รูปขจร ผบ.ม.4 สระบุรี (ยศและตำแหน่ง

ขณะนั้น) และนเอกประจักษ์ สว่างจิตร ผบ.ร.2 ปราจีนบุรี ได้นำกำลัง 42 กองพัน ออกมาทำการปฏิวัติ ก่อนที่จะจบลงด้วยความพ่ายแพ้ กลายเป็นกบฏ

การปฏิวัตินี้กล่าวกันว่าพันเอกจำลอง ศรีเมืองไม่ได้ร่วมสังฆกรรม แต่ผลสะท้อนจากการที่ยุคของ จปร.7-ยังเติร์กถูกรูดม่านก็ไม่วายที่จะกระทบต่อพันเอกจำลอง ในฐานะที่เขาเป็นแกนนำของรุ่นคนหนึ่ง...

และการที่พล.ต.จำลอง เป็นหนึ่งแกนนำใน “จปร.7” และเป็นรุ่นที่เป็นหัวแถวของกลุ่ม “ยังเติร์ก” ทำให้ภาพตรงนี้ติดมากับพล.ต.จำลอง ถึงแม้พล.ต.จำลอง จะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำรัฐประหารก็ตาม แต่ก็ไม่วายที่จะถูกนำมาเกี่ยวโยงกับการหาเสียงของคู่แข่ง ที่หลายครั้งจะหยิบประเด็นนี้มาโจมตี อาทิเช่น จากนิตยสาร “มติชนสุดสัปดาห์” ปีที่ 8 ฉบับที่ 2808 (6/271) ประจำวันอาทิตย์ที่ 10 พฤศจิกายน 2528 หน้า 16 หัวข้อเรื่อง “ถึงขณะนี้ เราก็นำอยู่” เป็นคำให้สัมภาษณ์ของคุณถวิล ไพรสณฑ์ (ซึ่งขณะนั้นเป็นส.ส.นครศรีธรรมราช สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งตอนนั้นพรรคประชาธิปัตย์ ส่งคุณชนะ รุ่งแสง ลงรับสมัครเลือกตั้งผู้ว่าฯ กรุงเทพมหานคร ซึ่งพรรคประชาธิปัตย์ถือว่าพล.ต.จำลอง เป็นคู่แข่งคนสำคัญคนหนึ่ง) ได้ให้สัมภาษณ์ ที่มีใจความเกี่ยวข้องกับประเด็นนี้ว่า

...คุณจำลองเองมีจุดอ่อนมาก 1. ฝีมือไม่ถึง อันนี้ถือเป็นจุดอ่อนอย่างแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มองผู้ว่าฯ ไม่มี เพราะฉะนั้นทำให้เราวิเคราะห์ว่าแกต้องเอายังเติร์กเข้ามาเป็นรองผู้ว่าฯ เพราะฉะนั้น สาเหตุนี้แกจึงไม่กล้าเปิดเผยเพราะแกจะเอายังเติร์กมาเป็นรองผู้ว่าฯ ต้องเปิดเผยให้เขารู้ รองผู้ว่าฯ แต่ละคนคือใคร นี่ไม่เปิดเผยแสดงว่าไม่กล้าสู้ความจริง มีלבลมคมในว่าจะเอายังเติร์กเข้ามา พอเราสืบทราบเลยไม่กล้าเปิดเผย...

เกี่ยวกับข้อสงสัยในเรื่องนี้ พล.ต.จำลอง ก็ได้ตอบข้อซักถามในเรื่องนี้โดยให้สัมภาษณ์ในฉบับเดียวกัน (หน้า 15) ว่า

...เรื่องรองผู้ว่าฯ นี่เขากำลังใส่ไฟ เขาบอกว่าที่ยังไม่เปิดนี่จะเอายังเติร์กมาเป็นรองผู้ว่าฯ ไข่ใหม่ ไม่ใช่ แล้วเขาก็เอาคนอื่นมาใส่อีก ขออนุญาตไม่เอ่ยชื่อ เป็นคนดังๆ บางคนก็ดี บางคนก็มีศัตรู เขาก็เอามาใส่ให้เราเพื่อที่เราจะได้มีศัตรูเยอะๆ ...

ภายหลังผลคะแนนที่ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งผู้ว่าฯกทม. ในปี 2528 พล.ต.จำลอง ผู้ซึ่งเคยให้สัมภาษณ์ปฏิเสธในการที่จะนำเอายังเติร์กมาเป็นรองผู้ว่าฯ นั้น ก็ได้ประกาศรายชื่อรองผู้ว่าฯ,คณะกรรมการบริหารฝ่ายต่างๆ และคณะที่ปรึกษา เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2528 ปรากฏว่า มีชื่ออดีตนายทหารกลุ่ม “ยังเติร์ก” เข้ามาเป็นคณะที่ปรึกษา โดย

นิตยสาร “สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์” ปีที่ 32 ฉบับที่ 28 ประจำวันที่ 29 ธันวาคม 2528 หน้า 6 หัวข้อเรื่อง “จำลอง ศรีเมือง เหนือพรรคมิแต่พวก?” ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นนี้ว่า

...ดูเหมือนจะมีคนกรุงเทพฯ จำนวนไม่น้อยที่เลือกพลตรีจำลอง เข้าไปเป็นผู้ว่าฯ กับมือเกิดข้อข้องใจและพากันบ่นพึมพำให้ระงมไปทั่วว่า ทำไมพลตรีจำลองถึงได้ตั้งอดีตนายทหารกลุ่ม “ยังเติร์ก” เข้ามาเป็นคณะที่ปรึกษาด้วย ทั้งๆ ที่ก่อนจะได้รับเลือกก็เคยประกาศว่าจะไม่เอาอดีตนายทหารเหล่านี้เข้ามายุ่งเกี่ยว

“ทำไมต้องไปตั้งข้อจำกัดว่าเป็นโน้นเป็นนี่กันล่ะ” พลตรีจำลองตอบข้อข้องใจกับบรรดาสื่อมวลชน “เราต้องการคนประเภทนี้ ผมเห็นว่าท่านเหล่านี้สามารถเข้ามาทำงานให้ได้...ถ้ามีคนดีๆ อยู่แล้วสามารถนำมาช่วยงานบ้านเมืองได้ก็น่าจะทำ”

ตามคำสั่งของพลตรีจำลองที่ 427/2528 ได้ประกาศตั้งพันเอกปราบ โชติ กเสถียร เป็นประธานที่ปรึกษาและกรรมการอีก 8 คน... พันเอกปราบ , พันเอกกัมปนาท , พันเอกบวร , และพันเอกพัลลภ ทั้ง 4 คนนั้น เป็นนักเรียนนายร้อย จปร. รุ่น 7 รุ่นเดียวกับพันเอกจำลอง ซึ่งถูกให้ออกจากราชการภายหลังเหตุการณ์ไม่สงบระหว่างวันที่ 1-3 เมษายน 2524 พร้อมกับพันเอกมัญญู รูปขจร ที่พยายามจะกลับมาทำรัฐประหารอีกครั้งเมื่อวันที่ 9 กันยายน ที่ผ่านมา...

อย่างไรก็ดี เป็นที่รู้ๆ กันว่า บรรดาอดีตนายทหารกลุ่ม “ยังเติร์ก” นั้นไม่ว่าจะก่อนหน้าเกิดเหตุการณ์ 1-3 เมษายน 2524 หรือหลังเกิดเหตุการณ์ การรวมตัวของรุ่นก่อนข้างจะเหนียวแน่นและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ฉะนั้น แม้ว่าเพื่อนบางคนหรือหลายคนในรุ่นไม่สามารถจะกระโดดลงมาเป็นที่ปรึกษาได้อย่างเต็มตัว แต่เพื่อนเหล่านั้นก็ไม่เคยทิ้งพลตรีจำลอง และพลตรีจำลองไม่เคยทิ้งเพื่อนเช่นเดียวกัน...

การที่คนกรุงเทพฯ จำนวนไม่น้อยพากันข้องใจและบ่นพึมพำกับการที่พลตรีจำลองได้ตั้งบรรดาพวกพ้องที่เป็นอดีตนายทหารกลุ่ม “ยังเติร์ก” เข้าไปเป็นที่ปรึกษาในครั้งนี้นั้น จึงไม่อาจจะด่วนสรุปไปในทางใดทางหนึ่งได้ หากแต่เวลานั้นที่จะเป็นเครื่องพิสูจน์...

หลังรับกระบี่เรียบร้อยแล้ว พล.ต.จำลองตัดสินใจเลือกเรียนต่อเป็นนายทหารเหล่าสื่อสาร โรงเรียนเสนาธิการโดยให้เหตุผลในการเลือกเรียนต่อเป็นนายทหารเหล่าสื่อสารแทนที่จะเป็นนายทหารราบว่า

ตอนเป็นนักเรียนนายร้อยปี 1 ถึงปี 4 ผมคิดจะเป็นทหารราบมาตลอด พอมาอยู่ปี 5 เป็นหัวหน้านักเรียน เกิดเรื่องจนเกือบจะถูกไล่ออก ผู้ที่เอาเรื่องเป็นนายทหารราบ เลยคิดไม่ใคร่ชอบทหารราบไปด้วย อีกอย่างหนึ่ง เป็นนายทหารเงินเดือน 1,050 บาท เมื่อไรจะมีที่ มีบ้านมีรถเก๋ง ...เลือกเป็นนายทหารเหล่าสื่อสารดีกว่า โอกาสจะก้าวหน้าก็มีเหมือนกัน...ที่

สำคัญก็คือ ตอนนั้น สหรัฐอเมริกาสนับสนุนกองทัพไทยเต็มที่ มีทุนไปนอกมาก สำหรับทหารราบมีแต่หลักสูตรสั้น ๆ เพียงห้าหกเดือนเท่านั้น สู้ทหารสื่อสารไม่ได้...

ช่วงนี้พล.ต.จำลอง ตัดสินใจสอบคัดเลือกไปเรียนเมืองนอก เนื่องจากได้ทุนเรียนฟรี และหลักสูตรนานที่สุดถึง 1 ปีกว่า โดยสอบคัดเลือกได้ที่ 1 และได้ไปศึกษาต่อที่สหรัฐอเมริกา มลรัฐจอร์เจีย หลังจบการศึกษาจากต่างประเทศแล้ว พล.ต.จำลองก็กลับมารับราชการอยู่ที่กองร้อยทหารสื่อสารที่สวนลุมพินี (ซึ่งตอนนี้รื้อหมดแล้ว เพื่อสร้างเป็นโรงเรียนเตรียมทหาร) โดยมีผู้บังคับกองร้อย คือ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ (หรือในสมญานามที่รู้จักกันเป็นอย่างดีนั่นคือ “ บิ๊กจิว ”)

ช่วงที่หันเหชีวิตของพล.ต.จำลอง มาศึกษาศาสนาศาสนาอย่างจริงจัง จัง ๆ ก็คือช่วงที่ พล.ต.จำลอง ครบอายุบรรพชาตามธรรมเนียมของผู้ชายไทย โดยพล.ต.จำลองได้เขียนเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการที่ผู้ชายไทยต้องบรรพชาว่า

“ผู้ชายชาวพุทธจะเป็นคนสุก เป็นคนโดยสมบูรณ์ก็ต้องบวช”

พล.ต.จำลอง ได้บวชที่วัดใต้ ตลาดพลู กับท่านเจ้าคุณวิเชียรเมธี ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ที่มีชื่อเสียง (พระเจ้าตากสินมหาราชเองก็ทรงเคยผนวชที่วัดใต้นี้เช่นกัน) โดยแต่เดิมพล.ต.จำลองมีความคิดที่จะไปบวชกับท่านอาจารย์พุทธทาส ที่ไชยา แต่ติดขัดหลายอย่าง จึงบวชใกล้ๆ บ้าน ในช่วงระยะเวลา 3 เดือนที่พล.ต.จำลอง บวชนั้น พล.ต.จำลอง ได้แสดงให้เห็นถึงความตั้งมั่นทางศาสนาโดยสามารถสอบนักธรรมนวกะได้ที่ 1

และช่วงที่บวชเรียนนี้พล.ต.จำลองมีความฝังจิตฝังใจอย่างมากกับสุนัขที่ญาติโยมเอามาปล่อยไว้ ทำให้เกิดความคิดในช่วงที่เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครว่า จะทำหมันให้กับสุนัขและแมว โดยพล.ต.จำลองได้กล่าวถึงที่มาที่ไปและการปฏิบัติงานในเรื่องนี้ว่า

วัดใต้มีสุนัขจรจัดมาก...เข้าชั้นสุนัขก็ปล่อยของเสียไว้เลอะเทอะเต็มวัดไปหมดคนที่เอาสุนัขไปปล่อยวัด... นอกจากไม่ช่วยพระแล้ว ยังหางานให้พระอีก...ปี 2531 ผมจึงได้หารือกับข้าราชการกรม.ชั้นผู้ใหญ่และประสานงานกับกรมปศุสัตว์ จัดชุดทำหมันเคลื่อนที่ ออกบริการให้ชุมชน และวัดต่างๆ โดยไม่คิดเงิน ทำหมันสุนัขและแมว ฉีดยาคุมกำเนิด ฉีดยาป้องกันพิษสุนัขบ้า เป็นการให้บริการฟรีเป็นครั้งแรก...ช่วยพระและชาวบ้านได้มาก สุนัขจรจัดลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด

ในส่วนของการปฏิบัติศาสนกิจของพล.ต.จำลอง ก็มีผู้วิจารณ์กันมากมายเกี่ยวกับการประพุดิปฏิบัติตนเยี่ยงพระภิกษุ ซึ่งอยู่ในคราบสามัญชน และประการสำคัญที่เป็นที่จับตามองของบุคคลในหลายสาขาอาชีพ คือ พล.ต.จำลอง เป็นหนึ่งในญาติธรรม หรือสาธุศิษย์ “สำนักสันตือโสภ” ที่มีพระโพธิรักษ์ เป็นเจ้าสำนัก และในปี 2524 พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เป็นประธานกองทัพธรรมมูลนิธิ ที่ขึ้นตรงต่อสำนักสันตือโสภ การที่พล.ต.จำลอง เป็นสาธุศิษย์สำนักสันตือโสภ ทำให้หลายครั้งที่คู่แข่งนำจุดนี้มาโจมตี เนื่องจากสำนักนี้เป็นสำนักที่มีผู้วิจารณ์กันมากกว่าทำลายศาสนา พระชาวโสภเป็นพระเถื่อน , ประกาศตนว่าเป็นพระโพธิสัตว์ , เทียวใช้ภาษาบาลีที่ผิดๆ ในหนังสือที่พิมพ์แจกคนอื่น ฯลฯ อาทิเช่น จากหนังสือพิมพ์ “สยามรัฐ” ฉบับที่ 3 กันยายน 2531 คอลัมน์ “ขอยสวณพลู” ได้วิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับกรณี “โพธิรักษ์ กับ สันตือโสภ” ว่า

...โพธิรักษ์นั้นไม่ใช่พระ เป็นเจ้าลัทธิอีกลัทธิหนึ่ง ซึ่งอ้างว่า อยู่ในพระพุทธศาสนา แต่ความจริงไม่ได้อยู่ เพราะเป็นลัทธิที่ตั้งขึ้นเพื่อบีบถือคนคนเดียวที่ชื่อว่า โพธิรักษ์ สังเกตได้ว่าคนในลัทธินี้ ไม่กราบไหว้พระพุทธรูป แต่กราบไหว้โพธิรักษ์...โพธิรักษ์และสันตือโสภ เป็นคณะบุคคลที่ต้องการทำอะไรแปลกๆ ใหม่ๆ เพื่อให้คนสนใจและเพื่อความนับถือจากคนโง่ที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ คนโง่เหล่านี้คือคนที่มีปัญหา แต่ไม่สามารถจะตอบปัญหาให้แก่ตนเองได้ ...คนบางคนอาจเคยขโมยหมูเขากินเมื่อยังเด็กๆ ครั้นเติบโตใหญ่ขึ้นมารู้สึกผิดชอบก็เห็นว่าการขโมยหมูที่ตนได้กระทำไปแล้วนั้นเป็นบาปเป็นกรรม นึกถึงที่ไรก็เกิดความไม่สบายใจ... ปัญหาเช่นนี้หากนำไปถามโพธิรักษ์ โพธิรักษ์ก็จะตอบเอาง่ายๆ อย่างคนโง่ขนาดเดียวกันว่า ต่อไปนี้ให้เลิกกินเนื้อสัตว์แล้วจะไม่บาป คนคนนั้นก็เลิกกินเนื้อสัตว์ กินแต่ผักตามลัทธิของโพธิรักษ์ แล้วก็เกิดความสบายอกสบายใจเชื่อโพธิรักษ์ว่าหายบาป ...เมื่อโพธิรักษ์เห็นว่าการกระทำเช่นนี้ ทำให้มีลูกศิษย์ลูกหาได้มาก โพธิรักษ์ก็ยังคงจะกระทำต่อไป...

และเมื่อพล.ต.จำลอง เป็นหนึ่งในญาติธรรมชาวสันตือโสภ แน่แน่นอนย่อมมีทั้งผู้ ที่เห็นด้วยและคัดค้าน อาทิเช่น ในหนังสือพิมพ์ “เดลินิวส์” ฉบับวันที่ 26 พฤษภาคม 2531 คอลัมน์ “ตอกกลับ” โดย สนิท ศรีสำแดง ได้วิพากษ์วิจารณ์ ว่า

มีคนข้างสงสัยมาตั้งคำถามต่อผม... เขาว่า เขาได้เห็นภาพถ่ายสุภาพสตรีสองคนเป็นเจ้าหน้าที่เขตบางเขนไปนั่งรับเขียนคำร้องให้กับประชาชนอยู่ ณ ที่ทำการเขตบางเขน พร้อมกันนั้น ก็คอยแจกแผ่นปลิวหาคะแนนให้ผู้สมัคร สก. หมายเลข 1 พรรค “รวมพลังธรรม” ของคุณจำลอง และครอบครัว ...ในแผ่นปลิวนั้น มีภาพพลตรีจำลอง ผู้ทรงศีลมีคุณธรรมสูงซัด เจน

แต่ผอ.เขต ให้การปฏิเสธ พลตรีจำลอง ก็พูดออกมาในทำนองปฏิเสธ และกล่าวหาว่า พรรคการเมืองคู่แข่งไปจัดฉากเพื่อให้คนของตนเสียหาย...ผมบอกคนถามไปว่า ผมไปตอบแทนความรู้สึกของคนกลุ่มนี้ เขาไม่ได้ด็อก...เจ้าหน้าที่ส่วนมากก็มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดีอย่างเราๆ เป็นคนธรรมดา กินสามมื้อ นอนกับเมีย ถ้ามีเงินก็นอนที่นอนดีหน่อย ถ้าไม่มีก็นอนบนเสื่อกินเนื้อสัตว์ บางมื้อกินผักผสมเพื่อไม่ให้ท้องผูก ...เพราะคนธรรมดาอย่างเรา เป็นคนยังไม่อยู่เหนือดีเหนือชั่ว แต่คนอย่างพลตรีจำลอง ...หาได้เป็นอย่างเราไม่ เขาเป็นคนที่เกิดมาจากความบริสุทธิ์ เกิดจากคัพโภทรแห่งคุณธรรมระดับสูง...ลักษณะเช่นว่านี้ ศาสนาพราหมณ์เรียกว่า ผู้ลอยบาปได้แล้ว ไม่มีบาปอะไรที่ต้องยึดติดต่อไป ความผิด ความถูก จึงมีไม่ได้ ความผิดถูกเป็นเรื่องสมมติ

คนพวกนี้เขาอยู่เหนือสมมติ...

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ภายหลังจากที่ได้รับคะแนนในการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าฯ กทม. ในปี 2528 นั้น นิตยสาร “มติชนสุดสัปดาห์” ปีที่ 8 ฉบับที่ 2822 (6/273) ประจำวันที่ 24 พฤศจิกายน 2528 หน้า 12 หัวข้อเรื่อง “ทหารต้องอยู่ในกฎประชาธิปไตย” เป็นคำให้สัมภาษณ์ภายหลังจากได้รับตำแหน่ง และในคำสัมภาษณ์นี้ส่วนหนึ่งที่เป็นที่กังขาของทุกฝ่ายก็คือ “สำนักสันติอโศก” หลายฝ่ายมองว่าการที่ผู้ว่าฯ กทม. มีอำนาจในการบริหารงานราชการจะนำอำนาจนี้ไปเกื้อหนุนสำนักสันติอโศกหรือไม่ พล.ต.จำลอง กล่าวตอบในเรื่องนี้ว่า

สันติอโศกจะมีอะไรที่จะทำให้ผมต้องไปเกื้อหนุน เพราะสันติอโศกมีมูลนิธิที่ช่วยอยู่แล้ว อีกอย่างหนึ่งถ้าถือว่าสันติอโศกเป็นสำนักสงฆ์เถื่อน ดีหรือไม่ดี ถ้าเป็นสำนักสงฆ์เถื่อนที่ทำไม่ดีเป็นภัยต่อชาติทหารราชการเขาคงจัดการไปแล้ว จะปล่อยเอาไว้ได้อย่างไร ผมจึงตั้งเป็นข้อสังเกตว่าทำไมจึงหยาบยกเอาเรื่องนี้มาพูดในช่วงวันใกล้การเลือกตั้ง เพราะในเมื่อสันติอโศกเขาตั้งมาตั้งนานแล้ว ก่อนที่ผมจะไปวัดสันติอโศกด้วยซ้ำ แล้วทำไมไม่เอาเรื่องนี้มาพูด กลับมาพูดตอนที่ผมลงสมัครรับเลือกตั้ง...สันติอโศกมีที่ไม่ดีตรงไหน ทำลายชาติตรงไหน ทำลายสังคมตรงไหน ตอนที่ผมเป็นเลขาธิการนายกรัฐมนตรีก็มีผู้กล่าวหาว่าผมปกป้องสันติอโศก ทั้งที่ตนเองไม่สามารถกำจัดสันติอโศกได้ ก็หาเรื่องโจมตีกันไป...

หลังใช้ชีวิตสันโดษอยู่มานานถึง 29 ปี พล.ต.จำลองจึงตัดสินใจใช้ชีวิตคู่กับภัสสรกรสาวจากรัฐจุกุซซาคือ คุณนงลักษณ์ เขียวละออ (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น ศิริลักษณ์)

การที่พล.ต.จำลองเป็นคนเคร่งศาสนาอย่างมากนั้น สาเหตุใหญ่เลยก็ว่าได้ นั่นคือ ครอบครัวของพล.ต.จำลอง เพราะครอบครัวของพล.ต.จำลอง เป็นครอบครัวที่เคร่งครัด

มากครอบครัวหนึ่ง ธงชัย สันติวงษ์ ได้เขียนบรรยายให้เห็นถึงการปฏิบัติศาสนกิจของครอบครัวนี้ว่า

อีกแบบหนึ่งของวิธีการอบรมลูกหลานของครอบครัวคนไทยที่ต่างกับพวกเรา เช่น การสอนธรรมะด้วย เป็นต้น จำได้ว่า สมัยนั้น พ่อหัวหน้าสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยก็จะมีรายการธรรมะทุกคืน ที่บ้านคุณจำลอง ทั้งคุณตาโชดน์และคุณยายบุญเรือนรวมทั้งน้องสาวทั้งสองของพลตรีจำลองต่างก็จะนั่งฟังรายการพระเทศน์ทางวิทยุนี้ และก็พูดคุยกันบ้างก่อนจะเข้านอน

จึงกล่าวได้ว่า การปฏิบัติศาสนกิจของพล.ต.จำลอง แทรกซึมเข้ามาอยู่ในจิตสำนึกของพล.ต.จำลอง ตั้งแต่วัยเยาว์โดยผ่านสายใยที่เชื่อมต่อมาจากครอบครัวเป็นจุดใหญ่และซึมซาบเข้ามาอยู่ในจิตใจของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองเรื่อยมา ถึงแม้พล.ต.จำลองจะเป็นนักบริหารบ้านเมืองพล.ต.จำลองก็ยังคงปฏิบัติเป็นกิจวัตรเรื่อยมา

เมื่อเป็นนักการเมือง เป็นวุฒิสมาชิก เป็นเลขาธิการนายกรัฐมนตรี และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผมยังปฏิบัติธรรมเคร่งครัด คงเส้นคงวา ไม่ย่อหย่อนไปกว่าเดิม

ดังนั้นเมื่อมีคนเอ่ยถึงสมญานาม “มหา” แน่นอนทุกคนย่อมเข้าใจตรงกันว่า “มหาจำลอง” แน่นอน ซึ่งพล.ต.จำลองได้กล่าวถึงสมญานามนี้อย่างภาคภูมิใจว่า

อยู่ในเพศฆราวาสแต่ปฏิบัติธรรมเคร่งครัด คำว่า “ครึ่งคน ครึ่งพระ” จึงเป็นฉายา และคำว่า “มหา” จึงเรียกกันทั่วไป

เมื่ออายุได้ 31 ปี ในปีพ.ศ. 2511 ขณะดำรงยศร้อยเอกได้เป็นผู้บังคับกองร้อยสื่อสาร ได้รับคำสั่งให้ไปปฏิบัติราชการในประเทศลาว ในตอนแรกได้ไปทำหน้าที่ปกครองตำรวจพลร่มที่เรียกกันว่า “พารู” ณ กองบังคับการหน่วยผสม 333 อุดร ทำหน้าที่ติดต่อสื่อสารกับชุดปฏิบัติการต่างๆ ในประเทศลาว จากนั้นก็ย้ายเข้าไปทำงานในประเทศลาวไปอยู่สุวรรณเขต ปากเซ เมืองสุย และหลังจากนั้นก็ไปประจำการอยู่ที่ “ภูผาทิ” ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานีเรดาร์อันทันทสมัย ที่จะส่งสัญญาณนำเครื่องบินรบทุกชนิดของสหรัฐในประเทศไทย เข้าโจมตีที่มั่นต่างๆ ของคอมมิวนิสต์ทั้งในลาวและเวียดนาม หลังจากกลับมาจากประเทศลาวแล้ว พล.ต.จำลองก็ได้ทราบความจริงที่ถือว่าเป็นข้อผิดพลาดอย่างมากโดยได้เขียนเล่าอย่างน่าขำขันในการเข้าใจผิดในเรื่องนี้ว่า

กลับจากลาวมาแล้วจึงได้ทราบความจริงว่า คำสั่งขอตัวนายทหารไปปฏิบัติราชการพิเศษฉบับนั้น ขอดัดตัว ผู้ใหญ่ต้องการนายทหารรุ่นพี่ที่ชื่อเดียวกับผม คือ พลตรีจำลอง พรรคเจริญ แต่กลับกลายเป็น จำลอง ศรีเมือง ชื่อจำลองเป็นเหตุ

จากการที่พล.ต.จำลอง เคยเป็นทหาร เป็นนักรบที่ผ่านการรบบนสมรภูมิมรภุมหาที่ ที่ถือได้ว่าเป็นสมรภูมิมรบที่เป็นจุดอันตรายจุดหนึ่ง แต่กลับมาปฏิบัติธรรมะ งดอาหารประเภทเนื้อสัตว์ ทานมังสวิรัต กินอาหารวันละมื้อ จนได้ฉายาว่า “กระบี่มือเดียว” ทำให้มีหลายคนกังขาว่า ทำไมนายทหารหนุ่มที่ผ่านการรบมาอย่างโชกโชน จู่ๆ กลับมาถือศีลกินเจอย่างเคร่งครัด ดังคอลัมน์วิจารณ์ในนิตยสารข่าวพิเศษ “อาทิตย์” ปีที่ 19(3) ฉบับที่ 970 (113) ประจำวันที่ 12-18 มกราคม 2529 ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่องนี้ ในชื่อหัวข้อเรื่อง “พลตรีจำลอง ศรีเมือง กับ การเลือกตั้งผู้ว่าฯ กทม.” ว่า

...ไม่ว่าพลตรีจำลองจะพยายามวางตัวให้ซื่อสัตย์ บริสุทธิ์ สะอาด และตรงไปตรงมาเพียงใด ในสายตาสาธารณชน แต่สำหรับปรปักษ์ทางการเมืองของคนผู้นี้..มักจะไม่วางใจเชื่อตามนั้น และความเชื่อเหล่านี้ก็มี “มูลฐาน” ที่ทำให้น่าเชื่อได้..เพราะถึงแม้พลตรีจำลอง จะถือศีลประพฤติธรรมเพียงใด แต่อดีตของเขาก็ือนักรบบนสมรภูมิมรภุมหาที่ที่เผชิญหน้าเวียดกกันอย่างถึงพริกถึงขิงผ่านการรบทางยุทธวิธี การรบหน่วยกำลังมาครบหลักสูตร

เช่นเดียวกันกับครั้งที่เขากรีธาทัพมวลชนเดินไปเดินมาจวัดเจ็วียนกลางถนนราชดำเนิน บรรดาเสนาธิการของฝ่าย รสช. ก็กังตำราเล่มเดียวกันในเรื่องสงครามยุทธวิธีมวลชนที่บรรดาเลือด จปร.ทั้งหลายรำเรียนมาเหมือนกันออกมาเปิดหน้าต่อหน้าในระหว่างเหตุการณ์ แต่ถึงกระนั้น..ก็เสร็จพลตรีจำลองจนได้...

เมื่อจบการศึกษาจากโรงเรียนเสนาธิการทหารบกใหม่ๆ ในปีพ.ศ. 2513 พล.ต.จำลองได้เลือกไปปฏิบัติราชการที่เวียดนาม ในตำแหน่งผู้ช่วยฝ่ายวางแผนของหัวหน้ายุทธการกองพลอาสาสมัครไทยในเวียดนามที่จังหวัดเบียนหวา ในรุ่นนั้นมีพลเอกวันชัย เรื่องตระกูล พลเอกปัญญา สิงห์ศักดิ์ดา พลโทชัชชม กันหลง และพลโทเสริม ไชยบุตร เป็นหัวหน้าฝ่ายเสนาธิการ หลังกลับจากเวียดนามได้ประมาณ 1 ปี พล.ต.จำลองก็ได้รับคัดเลือกจากกองบัญชาการทหารสูงสุด (โดยการสนับสนุนของพลตรีพิรุฑ พิริยะโยธิน อาจารย์ของ พล.ต.จำลอง ตั้งแต่สมัยเป็นนักเรียนเสนาธิการ) ให้ไปศึกษาปริญญาโททางการบริหารที่บัณฑิตวิทยาลัยมอนเตอเรีย แคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ซึ่งมหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นมหาวิทยาลัยของทหารดำเนินการโดยคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายพลเรือน มีชื่อเสียงทางด้านวิชา “การวิจัยเชิงปฏิบัติการ” และวิชาการบริหาร นักเรียนส่วนใหญ่จะคัดมาจากผู้ที่จบโรงเรียนนายร้อย และโรงเรียนนายเรือของสหรัฐ ที่เป็นผู้ที่มีการเรียนที่ดีเยี่ยม พล.ต.จำลอง ถือได้ว่าเป็นรุ่นแรกที่ได้ไปเรียนปริญญาโทด้านบริหาร ไปพร้อมกับอาจารย์สมพันธ์ หรือ พลโทสมพันธ์ เรื่องไวทยะ โดยที่ทั้งสองได้นำภรรยาไปด้วย ซึ่งค่าใช้จ่ายทั้งหมด มหาวิทยาลัยเป็นผู้ออกให้ทุกอย่าง แม้กระทั่งค่ารักษาพยาบาลทางมหาวิทยาลัยก็ออกให้ฟรีทั้งสามภรรยา

หลังสำเร็จการศึกษา กลับมาเมืองไทย กองบัญชาการทหารสูงสุดเปิดหลักสูตรการบริหารสำหรับนายทหารชั้นผู้ใหญ่ยศพันเอกและพลตรี พล.ต.จำลอง พร้อมด้วยนายทหารคนอื่น ๆ ที่จบจากมอนเตอเรียใหม่ๆ เป็นผู้สอนนอกหลักสูตร โดยพล.ต.จำลอง ได้สอนในเรื่องการบริหาร นอกจากนี้ยังสอนเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ ในเรื่อง “การวิเคราะห์ความคุ้มทุน” อีกด้วย

ในปีพ.ศ. 2521 ขณะมียศเป็นพันโท ได้เป็นข้าราชการการเมืองตำแหน่งประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สมัยนายกรัฐมนตรีเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ โดยขณะนั้นผู้บัญชาการทหารบก คือ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ แม่ทัพภาคที่ 1 คือ พลโทเทพ กรานเลิศ ผู้บังคับกองพันทหารม้าที่ 4 (ม.พัน 4) คือ พ.ท.มัญญู รูปขจร ภารกิจของพล.ต.จำลอง ที่สำคัญในช่วงนี้ คือการช่วยเหลือผู้ที่ประสบกับปัญหาน้ำท่วม บริเวณทุ่งสองห้อง ริมคลองประปา ถนนประชาชื่น แจ่งวัฒนะ งามวงศ์วาน และบริเวณรอยต่อ กรุงเทพ-นนทบุรี-ปทุมธานี โดยเป็นผู้ประสานงานการแก้ปัญหาน้ำท่วม และจากการเป็นผู้ประสานงานจนมีความเคยชินกับชาวบ้านละแวกนั้นทำให้พล.ต.จำลองมีความใกล้ชิดกับชาวบ้านเป็นพิเศษ เมื่อปัญหาน้ำท่วมสามารถคลี่คลายลงอย่างมาก ชาวบ้านจึงพร้อมใจกันจัดงานแสดงความขอบคุณพล.ต.จำลอง ทำให้เห็นภาพของการเริ่มต้นในการปฏิบัติภารกิจในทางการเมือง และถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ประชาชนรู้จักชื่อ “จำลอง ศรีเมือง” มากขึ้น

ในปีพ.ศ. 2523 ขณะมียศเป็นพันเอก ได้ดำรงตำแหน่งเป็นเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ในสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ในช่วงนี้ชาวที่เป็นที่ฮือฮามากคือ ชาวที่พล.ต.จำลอง และภรรยา กินเจหรือทานอาหาร “มังสวิรัต” และใช้ชีวิตอยู่อย่างสมถะไม่หรูหราฟุ่มเฟือย

ธงชัย สันติวงษ์ ได้บรรยายถึงสถานการณ์ในช่วงที่เป็นฮือฮาในช่วงนี้ว่า
ก่อนหน้านี้นานมาแล้ว ผมรู้จักและเดาออกว่าหน้าจำลองเป็นใคร ภาพลักษณ์เป็นอย่างไร และในตำแหน่งนายทหาร และเลขานายกฯ ก็พอเดาได้เช่นกันว่าบทบาทและความคิดควรเป็นไปในทางไหน แนวใด โดยการติดตามข่าวการทำงานของท่านจากหนังสือพิมพ์ และข่าวราชการ แต่ผมก็ระแคะระคายและเริ่มแปลกใจกับข่าวการชวนให้คนกินเจ และข่าวก็หนาหูขึ้นจนกลายเป็นภาพลักษณ์ใหม่ว่า คุณจำลองกินเจแล้ว กินแบบเต็มตัวเลยด้วย...

ที่บ้านหน้าจำลองขณะนั้นสภาพโดยทั่วไปก็คือ เป็นบ้านแบบง่ายๆ ไม่มีข้าวของมากนัก แต่ก็มีส่วนที่เป็นที่ครอบครัวที่สร้างตัวมาสิบกว่าปีจะมีทุกอย่าง เพียงแต่เป็นของ

ง่าย ๆ ราคาไม่แพง และไม่มากอย่างเท่าบางบ้าน...ของทุกอย่างที่จัดหารู้ได้ว่ามาจากเงินเดือน และหาซื้ออย่างประหยัด...ที่ผมแปลกใจและสังเกตเห็นก็คือ สภาพของที่บ้านนั้นมิได้มีการ พิถีพิถันจัดให้ดีเท่าที่ควรจะเป็น ของมิได้หรูหรา ซ้ำยังไม่อยู่กับที่กับทางอย่างเป็นระเบียบ เหมือนบ้านของผู้ใหญ่วัยนี้ที่เห็นโดยทั่วไป ... ท่านทั้งสองขณะนั้นถือศีล 8 นอนกระดานแทน แล้ว เสื้อผ้าก็ใส่สบาย ๆ ...

หนังสือพิมพ์ยักษ์ใหญ่ “ไทยรัฐ” ได้ลงข่าวการกินเจของเลขาธิการนายกฯ แบบหมดเปลือก แล้วก็โยงมาถึงเรื่อง การประกาศสละสิ่งของ...ยังคงเก็บทีวีเก่าแบบขาว-ดำ ไว้ติดตามข่าวเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ทีวีเครื่องนั้นแสนจะเก่า แต่สำหรับคนกินเจแล้ว นั่นคือความ พอเพียงที่กำลังเป็นไปตามนโยบายใหม่ ส่วนตัวของพันเอกผู้นี้ในการดำรงชีพ นั่นคือ กินน้อย ใช้น้อย เสียสละ ขยันและตั้งใจทำงาน ..

หลังจากพลตรีจำลองได้ตัดสินใจมุ่งไปในทางถือศีล 8 และกินอาหารมังสะวิรัติ วันละ 1 มื้อ (จนได้ฉายาว่า “กระบี่มือเดียว” จากสื่อมวลชน) ต่อมาไม่นาน พลตรีจำลองก็ได้ ประกาศลาออกจากราชการ โดยหลายกระแสมองว่าการที่พล.ต.จำลองลาออกจากราชการใน ครั้งนั้น เนื่องจากการที่พล.ต.จำลองแพ้การต่อต้านการทำแท้ง โดยมองว่าการตัดสินใจลาออก เนื่องจากสาเหตุนี้เป็นการเอาอารมณ์มาสู้ ไม่ได้ใช้สติในการตัดสินใจ

ธงชัย สันติวงษ์ ก็เป็นอีกท่านหนึ่งในหลายๆ ท่านที่ให้ทัศนะและเหตุผลเกี่ยวกับ การตัดสินใจลาออกจากราชการของพล.ต.จำลองในเรื่องนี้ว่า

ก่อนลาออกเรื่องที่ได้ออกมาต่อสู้อย่างหัวชนฝา คือ การต่อต้านการทำแท้ง ซึ่งหลายคนที่ไม่เข้าใจได้กล่าวว่าเป็นการใช้อารมณ์ต่อสู้ที่มุ่งจะเอาชนะ เมื่อเอาชนะไม่ได้ก็จะลา ออก เหมือนกับการจะเอาตำแหน่งมาเป็นข้อต่อรอง แต่หลายคนมองว่า พอสู้ไม่ได้ก็จะเอา อารมณ์มาใช้โดยไม่ทำงานต่อต่าง ๆ นานา

ในเรื่องนี้ผมกลับเห็นด้วยกับพลตรีจำลอง นั่นคือ ในกระบวนการประชาธิปไตย นั้น จะต้องแยกบทบาทหน้าที่ให้ชัด หากคนมีความเห็นส่วนตัวที่แน่วแน่แล้ว การจะยืนยันใน ความเห็นของตน จะต้องไม่เอาตำแหน่งหน้าที่มาปะปนกัน ต้องแยกตัวเองออกโดยไม่ผูกติด หรือยึดมั่น ...เมื่อพลตรีจำลอง ศรีเมืองประกาศลาออกจากราชการและประกาศเจตนารมณ์ส่วน ตัวที่จะถือศีลกินเจ และทำตัวพร้อมรับใช้สังคมเมื่อมีโอกาสและเป็นที่ต้องการแล้ว ก็เท่ากับว่า เขาได้เปิดตัวเองไว้กว้างสำหรับการรับใช้สังคมได้ตลอดเวลา...

นอกจากนี้ ทินกร สองหล้า ก็ได้ให้ทัศนะในเรื่องเดียวกันนี้ ไว้ในหนังสือ “ชีวิตต้องสู้” ของกลุ่มชมรม “ดอกโมกข์” ซึ่งเป็นหนังสือเฉพาะกิจของโครงการส่งเสริมธรรมเพื่อพัฒนาสังคม ไว้ในหน้า 26 ว่าดังนี้

...การลาออกจากตำแหน่งเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เท่ากับว่าเขาได้ทำการปฏิวัติจิตใจตนเอง... ทำไมจึงเรียกว่าการลาออกจากตำแหน่ง เลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นการปฏิวัติตนเอง นั้นเป็นเพราะพลตรีจำลอง ศรีเมืองให้ความสำคัญในหลักการและมโนนิยมนมากกว่าตำแหน่งหรือยศศักดิ์ที่ตนมีอยู่ ปล่อยวางตำแหน่งนั้นไว้แล้วเลือกที่อยู่ให้ตนเองตามที่มองเห็นว่าเหมาะสม หรือตามที่จุดยืนในใจตั้งไว้...

เกี่ยวกับประเด็นนี้ เมื่อพล.ต.จำลอง ได้รับคัดเลือกจากประชาชนให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าฯกทม.ในปี 2528 นิตยสาร “มติชนสุดสัปดาห์” ก็ได้ให้เป็นห่วงว่า เมื่อพล.ต.จำลอง เจอกับปัญหาที่หนักหน่วง และไม่สามารถจะหาข้อยุติได้ จะทำการลาออกอย่างกรณีของการคัดค้านกฎหมายทำแท้ง เกี่ยวกับเรื่องนี้ พล.ต.จำลองก็ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ ในฉบับที่ 2822(6/273) ประจำวันที่ 24 พฤศจิกายน 2528 ว่า

...ตอนนั้นผมเป็นเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้ศึกษาในรายละเอียดและได้ศึกษาแล้วว่าผลเสียมากกว่าผลดี ผมไม่เห็นด้วยและจะต้องคัดค้าน ถ้าไม่คัดค้านต้องผ่านวุฒิสภาแน่

ในเมื่อผมเป็นเลขาธิการ.. ถ้าคัดค้านกฎหมายฉบับนั้นโดยไม่ลาออกคณะผู้ร่วมทำงานกับนายกฯ ไม่ว่า ส.ส.ร่วมรัฐบาลก็ดี รัฐมนตรีบางท่านก็ดี ก็จะเข้าใจนายก...ผิดไปว่าท่านเล่นการเมืองอย่างไร ถึงได้ปล่อยให้เลขาธิการออกมาคัดค้าน...ผมจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องลาออก ซึ่งภาษาอังกฤษเขาเรียกว่าเป็นสปิริตทางการเมือง ...ผมไม่ได้ลาออกมาเพื่อหนีปัญหา ลาออกมาเพื่อสู้ปัญหา เพื่อเพิ่มเป็นตัวสู้ให้กับประชาชนที่คัดค้านกฎหมาย

เมื่อโยงมาถึงว่าเมื่อผมเป็นผู้ว่าฯ เกิดเหตุการณ์จำเป็นจะลาออกจากตำแหน่งผู้ว่าฯ หรือไม่ ขอยืนยันนะครับว่า การลาออกจากผู้ว่าฯ ไม่ใช่เรื่องที่จะตัดสินใจเอาฉบับปล้นทันด่วนนะครับ เรื่องนี้อยากเรียนตรงไปตรงมาเลย การกล่าวกันถึงว่าถ้าสภาไม่เห็นด้วย...ผมก็เรียนยืนยันว่าสภาทรม.นั้นมีคนดีทั้งสิ้น ถ้าไม่ใช่คนดีแล้วพรรคคงไม่เลือกเข้ามา ถ้าเป็นคนดีแต่เป็นคนดีไม่พอคนก็อาจไม่เลือกเข้ามา ดังนั้นเหตุการณ์นี้คงไม่เกิดขึ้น...

และการเริ่มต้นบทบาททางการเมืองของพล.ต.จำลองอย่างเป็นทางการเป็นรูปเป็นร่างเริ่มต้นขึ้นในปีพ.ศ. 2528 เมื่อพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ประกาศลงรับสมัครเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นครั้งแรก ในนามกลุ่มรวมพลัง โดยพล.ต.จำลอง ได้เขียนถึงที่มาที่ไปของการลงรับสมัครเลือกตั้งในครั้งนั้นว่า

8 กรกฎาคม 2528 อาจารย์เกษม ศิริสัมพันธ์ ให้คนถือหนังสือไปหาผมที่กระทรวงกลาโหม ผมเห็นหนังสือก็รีบไปพบท่านที่บ้านทันที

ผมเคยทำงานร่วมกับอาจารย์เกษม สมัยท่านนายกเปรม ซึ่งอาจารย์เกษมเป็นรัฐมนตรี(รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย) และผมเป็นเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ที่จริงผมรู้จักท่านก่อนหน้านั้นอีก ผมมักจะไปสนทนา ปรับทุกข์เรื่องการบ้านการเมืองตามระยะเวลาเป็นประจำ

อาจารย์เกษมวิเคราะห์ให้ฟังว่า การหาเสียงเลือกตั้งในกรุงเทพฯ ชักจะไปกันใหญ่ ทุ่มเงินเข้าสู่กันอย่างมโหฬาร อีกหน่อยคนจนๆ จะไม่มีโอกาสเล่นการเมือง ...ท่านตรองดูแล้ว มั่นใจว่า ผมจะดึงค่านิยมทางการเมืองให้กลับมาสู่แนวทางที่ถูกที่ควรได้ จึงชวนให้ผมลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในนามพรรคกิจสังคม...ต่อมาผมโทรศัพท์เรียนอาจารย์เกษมว่า ผมตัดสินใจแล้ว สมัครในนามกลุ่มอิสระ อาจารย์เกษมพยักหน้า เพราะพรรคกิจสังคมก็ยังคงเฉยอีก

ผมเปลี่ยนแนวจากทหารมาเป็นนักการเมืองเต็มตัวเพราะการกระตุ่นจากอาจารย์เกษมแท้ๆ มีอาชีพอยู่ดีๆ ยังไม่เกษียณ คิดลาออกไปเสี่ยง...

หนังสือพิมพ์มติชนตามไปสัมภาษณ์ หลวงพ่อปัญญา นันทภิกขุ ถึงวัดชลประทาน วันนั้นผมอยู่ที่กุฏิท่านด้วย ได้ยินหลวงพ่อตอบผู้สื่อข่าว

“อาตมาเห็นว่าคุณจำลองน่าสมัครเป็นผู้ว่าฯ ดูซิว่าประชาชนเขาชอบจะเลือกคนดีมีศีลมีธรรมเป็นผู้ว่าฯ หรือเลือกใคร เป็นการวัดค่าสังคม”

ธงชัย สันติวงษ์ ได้เขียนถึงการตัดสินใจในการลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในครั้งนี้อย่างประหลาดใจว่า

เหตุการณ์แปลกประหลาดได้เกิดขึ้นมาในวันหนึ่ง ขณะที่มีการประกาศเลือกตั้งผู้ว่า...ครั้งใหม่ตามกฎหมาย...อยู่ๆ วันหนึ่ง พลตรีจำลอง ศรีเมืองที่ลาออกจากราชการ หันมาใส่ชุดหม้อฮ่อมก็ออกมาประกาศตัวว่าจะสมัครแข่งขัน เพื่อรับใช้ประชาชนในกทม. โดยจะเข้าชิงตำแหน่งผู้ว่าฯ พร้อมกับชูนโยบาย “กินน้อย ใช้น้อย ทำงานด้วยความขยันและซื่อสัตย์” ภาพลักษณ์ตัวบุคคลและนโยบายที่แสดงออกมานั้น ต้องบอกได้เลยว่า “เซย แต่แปลก” แต่มีกลไกหรือพลังดึงดูดความสนใจได้อย่างดี...

เช่นเดียวกับบุคคลหลาย ๆ ท่านที่แปลกใจและวิพากษ์วิจารณ์กันไปต่าง ๆ นานา เมื่อได้ทราบข่าวว่าพล.ต.จำลองจะลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าฯ ในครั้งนี้ อาทิเช่น มะกะโท (หนุ่ม) ได้นำเรื่องนี้ไปเขียนในหนังสือ “เฮบ้านฮาเมือง เล่ม 1” ในหน้า 9 ว่า

...ท่านมหาจำลองของคุณศิริลักษณ์ เรียกร้องและถวิลหาความศรัทธาจากประชาชนทุกหมู่เหล่า ด้วยการประกาศลาออกจากกองทัพไทย เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2528 หลังจากที่ได้เป็นนายพลตามระเบียบของทางราชการกระทรวงกลาโหมได้เพียง 1 วันให้หลังเท่านั้น คือท่านเป็นที่พลตรี ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2528 (ตามความเป็นจริงต้องเรียกท่านว่า ว่าที่พลตรีจำลอง ศรีเมือง ถึงจะถูกต้อง เพราะเป็นนายพลได้ไม่ครบ 6 เดือนก็ชิงลาออกเสียก่อนครับ)

ครับ ท่านลาออกมาเพื่อจะสมัครเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแบบปัจจุบันทันด่วน ชนิดที่ผมคิดว่าไม่ได้มาจากความตั้งใจที่แท้จริงของท่านเองหรือครับ

เหตุผลก็คือ คนจะสมัครหรือจะเสนอตัวเองให้ประชาชนเขาเลือกตัวเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครนั้นจะต้องพร้อม ไม่ใช่พร้อมการเงินการทองอย่างเดียว จะต้องพร้อมในด้านตัวบุคคลด้วย...

ผู้สื่อข่าวถามว่า ถ้าท่านมหาได้รับเลือกตั้ง ใครจะมาเป็นรองผู้ว่า ?

ท่านมหาว่า “ผมเตรียมเอาไว้แล้วครับ”

เมื่อไม่สามารถไขว้ตัวหรือแม้แต่ไขว้ชื่อของรองผู้ว่าในอนาคตได้ ก็ต้องหมายถึงว่าท่านจำลองแสร้งบทรพระเอกเรื่อง “เข้ามาคนเดียว” นั้นเองครับ...

และผลของการเลือกตั้งครั้งนั้นก็ปรากฏออกมาอย่างเป็นที่งงงวยแก่บุคคลหลายวงการ หลายสาขาอาชีพ เนื่องจากพล.ต.จำลอง เป็นบุคคลธรรมดาๆ ที่ยังไม่เป็นที่รู้จักกันมากนัก และยังสมัครในนามพรรคอิสระ ที่ไม่ได้ครองเสียงคะแนนในกทม.อย่างพรรคประชาธิปไตย และพรรคประชากรไทยแต่ก็สามารถเอาชนะไปได้และอีกทั้งยังได้รับคะแนนเสียงที่สูงสุดในประวัติศาสตร์การเลือกตั้งอีกด้วย

หลังจากนี้บทบาททางการเมืองของพล.ต.จำลอง ก็โลดแล่นมาเรื่อยๆ ไม่ว่าจะเป็นการลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการฯ ครั้งที่ 2 การลงสมัครรับเลือกตั้งส.ส. การดำรงตำแหน่งสำคัญๆ ทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นรองนายกรัฐมนตรี เป็นต้น

ด้วยวัย 61 ปีในปัจจุบันความเห็นทางการเมืองมาพอสมควร และการหวนกลับมาลงสมัครเลือกตั้งผู้ว่าฯ กทม. อีกสมัยในครั้งนี้ (ในปี 2539) ผลที่ได้ คือความพ่ายแพ้อย่างราบคาบนั้น บทบาททางการเมืองของพล.ต.จำลองในอนาคตจะโลดแล่นในวงการทางการเมืองอีกหรือไม่ หรือจะใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายในบ้านหลังเล็กๆ อย่างสมถะ ก็ไม่สามารถที่จะเดาได้ ซึ่งพล.ต.จำลอง ได้เขียนทั้งท้ายในหนังสือของท่านในปี 2533 ว่า

ผมถามตัวเองเกือบทุกวัน “อยากเป็นอะไร บอกหน่อยได้ไหม”

คำตอบเหมือนเดิมทุกครั้ง ยืนยันไม่เปลี่ยนแปลง พุดไปหลายคนไม่เชื่อ และไม่
มีทางจะเชื่อ โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ว่าผมเป็นใคร มาจากไหน...

ไม่มีใครเชื่อว่า ถ้า मैंเลือกได้โดยไม่ติดอะไร ผมอยากกลับไปสู่ความ
เป็น “จำลอง” อยู่กระท่อมกว้าง 7 คืบ ยาว 12 คืบ เพลิดเพลินกับธรรมชาติ ดั่งหน้าตั้งตา
ปฏิบัติธรรมเพื่อลดกิเลสต่อไป...

และนั่นก็เป็นคำตอบเมื่อปี 2533 ที่พล.ต.จำลอง ศรีเมืองได้เขียนเอาไว้ ลง
มาตุ้มคำให้สัมภาษณ์ ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในปีล่าสุด คือ ปี 2539 ในนิตยสาร “เนชั่นสุด
สัปดาห์” ปีที่ 4 ฉบับที่ 198 ประจำวันที่ 22-28 มีนาคม 2539 หน้า 20 (ฉบับก่อนการเลือก
ตั้ง กำหนดการเลือกตั้งในวันที่ 2 มิถุนายน 2539) เมื่อนักข่าวถามว่า

สิ่งที่พล.ต.จำลอง ใฝ่ฝันตั้งใจไว้บั้นปลายชีวิต คือตั้งใจจะมาอยู่ที่นี้ (หมายถึง
ที่พรรคพลังธรรม)

พล.ต.จำลอง ศรีเมืองตอบว่า

ไม่ใช่เฉพาะที่นี้เท่านั้น ผมก็ไปหลายที่ ผมเป็นประชาชนธรรมดาอยู่ที่อุบลราชธานี
ที่อำเภอวารินชำราบ ดิดแม่น้ำมูล แล้วผมก็ไปอยู่ที่จังหวัดนครปฐมด้วย หลายแหล่ง ถ้าผม
เลือกได้ก็อยากจะไปประชาชนธรรมดา ธรรมดา อย่างที่ผมนั่งคุยอยู่ขณะนี้ ไม่ได้เป็นอะไรเลย
แล้วก็ช่วยเหลือสังคมไปด้วย โดยเฉพาะสังคมชาวนา ชาวไร่

และจากการวิเคราะห์ของนิตยสารข่าวพิเศษ “อาทิตย์” ปีที่ 19(3) ฉบับที่
993(135) ประจำวันที่ 21-27 มิถุนายน 2539 หน้า 20 (ฉบับหลังวันเลือกตั้งผ่านไปแล้ว
เมื่อรู้ผลว่าพ่ายแพ้การเลือกตั้ง) ดังนี้

...ด้วยคำประกาศในทันทีที่พ่ายแพ้การเลือกตั้งผู้ว่าฯ กทม.ว่า..จะไม่กลับมาลง
สมัคร ส.ส. จะไม่กลับมาลงสมัครผู้ว่าฯ กรุงเทพมหานคร จะไม่กลับมาเป็นหัวหน้าพรรคพลัง
ธรรมอีกต่อไป..จะขอทำงานรับใช้สังคมเต็มความรู้ความสามารถและเวลาที่มีอยู่...แต่ผู้ใกล้ชิดก็
ยังมีความเห็นว่า พลตรีจำลอง ศรีเมือง คงจะไม่ถึงกับ “ตัดบัวไม่เหลือใย” กับคำว่า “การเมือง
” เพราะคำว่าการเมืองไม่ได้หมายถึงเพียงการเป็น ส.ส. เป็นผู้ว่าฯ กรุงเทพมหานคร หรือเป็น
หัวหน้าพรรคพลังธรรมเท่านั้น การเมืองมีความหมายกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเกิด
สถานการณ์ “จำเป็น” จริงๆ การที่ไม่ประกาศเด็ดขาดลงไปว่าจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองอย่าง
เด็ดขาด..มันก็พอมีช่องทางให้ “ยืดหยุ่น” กันได้ สถานการณ์จำเป็นที่วานันได้รับคำนิยามสั้นๆ
เป็นคำอธิบายว่า “เมื่อชาติต้องการ”..เป็นสิ่งที่ไม่สามารถเข้าใจได้ในวันนี้ แต่จะเข้าใจได้ทันที
เมื่อสถานการณ์ไปถึงจุดนั้น...?

ประวัติชีวิตโดยสังเขป
ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง

การศึกษา

- จบชั้นประถม จากโรงเรียนวัดสำเภา ธนบุรี
 จบชั้นมัธยม จากโรงเรียนบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
 จบปริญญาตรี จากโรงเรียนนายร้อย จปร.
 จบปริญญาโท ทางการบริหาร (MANAGEMENT)จากประเทศสหรัฐอเมริกา

การงาน

- ทหาร ประจำกองบัญชาการทหารสูงสุด ช่วยราชการวิทยาลัย ป้องกันราชอาณาจักร
 อดีต หัวหน้าชุดปฏิบัติการรบภูผาที่ ที่ประเทศลาว พ.ศ.2511
 ผู้ช่วยหัวหน้ายุทธการกองพลอาสาสมัครไทย-เวียดนามพ.ศ.2513
- การเมือง เป็นวุฒิสมาชิก
 อดีต เลขาธิการนายกรัฐมนตรีสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ พ.ศ.2523-
 2524
 เป็นเลขาธิการหน่วยรัฐสภาไทย ในสหภาพรัฐสภา
- ศาสนา -เป็นอุปนายกพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย
 -ประธานกองทัพธรรมมูลนิธิ
 ฯลฯ
- งานอดิเรก -รับไปแสดงปาฐกถาธรรม เรื่องธรรมะ โดยถือเป็นวิทยาทานไม่คิดค่าบริการ
 -ขายข้าวแกงมังสะวิรัตที่ตลาดเจตเจริณสุข ตรงข้ามตลาดนัดย่าน
 พหลโยธิน, ศูนย์การค้ามาบุญครองชั้น 6 และศูนย์การค้าเซ็นทรัล ลาดพร้าว
 ชั้น 3
 -เปิดขายสินค้าราคาถูกชื่อร้าน “ทิ้ง” เป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมในหมู่
 ประชาชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจน้อย รู้จักกันในนามของสินค้า “เท่ทุ่น”

ประวัติผู้เขียน

นางสาวกิตติวรรณ ปุงบางกะดี เกิดวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2517 ที่อำเภอ
บางขุนเทียน จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี ภาควิชาหนังสือพิมพ์และสิ่ง
พิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ในปีการศึกษา 2538 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2538